

Morski Oddział Straży Granicznej

<https://morski.strazgraniczna.pl/mor/aktualnosci/70893,Zbrodnia-przynoszaca-miliardy-i-ofiary-ktorych-czesto-nie-widac.html>
11.06.2026, 16:04

Zbrodnia przynosząca miliardy i ofiary, których często nie widać...

Tadeusz Gruchalla-Wensierski
23.03.2026

O jednej z najcięższych zbrodni, współczesnej formie niewolnictwa, godzącej w wolność, godność i podstawowe prawa człowieka, przestępstwie o charakterze globalnym, rozmawiano 20 marca w sali im. Lecha Bądkowskiego Urzędu Marszałkowskiego w Gdańsku. Pomorski wojewódzki zespół ds. przeciwdziałania handlowi ludźmi zorganizował tam konferencję „Świadomość zagrożeń kluczem do bezpieczeństwa. Współpraca instytucjonalna na rzecz zapobiegania i zwalczania przestępstwa handlu ludźmi w województwie pomorskim”.

Deбата zgromadziła przedstawicieli ośrodków pomocy społecznej województwa pomorskiego oraz instytucji i służb zajmujących się tym obszarem, a otworzyła ją wojewoda Beata Rutkiewicz. Wśród uczestników znaleźli się m.in. Maciej Koziarski z Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Agnieszka Baranowska z zarządu województwa pomorskiego, kontradm. SG Andrzej Prokopski, komendant Morskiego Oddziału Straży Granicznej w Gdańsku, sędzia Michał Sznura, Wiceprezes Sądu Rejonowego Gdańsk-Północ w Gdańsku, insp. Anna Kos, zastępca komendanta wojewódzkiego Policji w Gdańsku. Sens takich debat jest prosty: szybciej połączyć informacje, skuteczniej rozpoznać ryzyko i sprawniej uruchamiać pomoc, zanim ktoś zniknie w cieniu nielegalnego procederu. Bo handel ludźmi nie zawsze zaczyna się od porwania, nie jest też tylko transakcją kupna sprzedaży człowiekiem, jego istotą jest wykorzystanie osoby. Często zaczyna się od drobnych sygnałów: brak umowy, zależność finansowa, zabór dokumentów, irracjonalne kary, zakaz kontaktu z bliskimi, przymus pracy mimo choroby oraz groźby kierowane zarówno do ofiary jak i najbliższych.

Dlatego akcentowano podczas konferencji, że im wcześniej takie znamiona zostaną zauważone, tym większa szansa na przerwanie łańcucha wykorzystywania i na to, że ofiara otrzyma realne wsparcie, a sprawcy zostaną pociągnięci do odpowiedzialności. Współczesny handel ludźmi w Polsce dotyczy wykorzystania zwłaszcza cudzoziemców do pracy lub usług o charakterze przymusowym. Przestępcy wykorzystują zwłaszcza krytyczne położenie pracownika oraz rozbudowują stosunek zależności sprawca - ofiara. Transgraniczność ofiary to karta przetargowa sprawcy. Znacznie łatwiej jest wykorzystać ofiarę w miejscu jej nieznanym, gdy jest zastraszona, bez dokumentów, nie zna języka.

Skala zjawiska pozostaje ogromna. Na świecie chodzi o około 2 miliony ofiar rocznie. Aż jedną trzecią z nich stanowią dzieci. Zyski sprawców kolosalne przekraczające 30 mld dolarów. W praktyce oznacza to, że handel ludźmi jest trzecim najbardziej dochodowym biznesem przestępczym na świecie, ustępując jedynie handlowi narkotykami i handlowi bronią.

W Pomorskiem ważną rolę pełni Pomorski wojewódzki zespół do spraw przeciwdziałania handlowi ludźmi, któremu przewodniczy kmdr ppor. SG dr Robert Mroczek z Morskiego Oddziału Straży Granicznej. Jego działania obejmują prewencję, wsparcie i reintegrację ofiar, współpracę instytucji i organizacji oraz zwiększanie świadomości społecznej. Właśnie świadomość ma ogromne znaczenie, ponieważ handel ludźmi często zaczyna się od sytuacji, które pozornie wyglądają na legalne: propozycji pracy bez umowy, „pożyczki” na start, wyjazdu z pośrednikiem albo relacji, w której ktoś obiecuje pomoc, a potem stopniowo przejmuje kontrolę nad osobą.

Kto jest najbardziej narażony

- *migranci*
- *osoby ubogie i marginalizowane*
- *dzieci bez opieki*
- *kobiety i dziewczęta: stanowią ok. 60% ofiar, częściej doświadczają przemocy*
- *obszary konfliktów = szczególne zagrożenie*

Formy wykorzystania

- *wykorzystywanie seksualne (prostyucja, pornografia)*
- *praca przymusowa (coraz częstsza!)*
- *żebractwo*
- *handel organami*
- *handel dziećmi*

Nowe formy

- *niewolnictwo domowe*
- *eksploatacja kryminalna*
- *zmuszanie do zawierania fikcyjnych małżeństw*
- *zmuszania do wyłudzenia kredytów i świadczeń*

Charakterystyka ofiar w UE

- 63,3% - kobiety i dziewczęta
- rośnie udział mężczyzn i chłopców
- 13% - dzieci (szczególnie narażone wykorzystanie seksualne (także online), pracę przymusową, żebractwo)
- 64% - osoby spoza UE
- 28% - obywatele kraju zgłaszającego
- 7,8% - obywatele innych państw UE
- najczęstsze kraje pochodzenia: Nigeria, Kolumbia, Maroko, Brazylia, Pakistan
- wzrost ofiar z Ameryki Łacińskiej
- spadek liczby ofiar z Ukrainy

Formy wykorzystania w UE

- 43,8% - wykorzystanie seksualne (najczęstsze)
- 35% - praca przymusowa (dynamiczny wzrost, generuje ok. 150 miliardów dolarów nielegalnych zysków rocznie)
- 20,2% - inne formy, m.in.: wyłudzenie świadczeń, przestępczość wymuszona, handel organami, żebractwo

Reakcja organów ścigania w UE

- 8 471 podejrzanych (+5%)
- 2 309 skazanych (+10,1%)
- wzrost liczby skazań w 15 krajach UE

Czynniki ryzyka w UE

- wojny i kryzysy (np. Ukraina, Sahel)
- migracje i uchodźcy
- trudności w identyfikacji ofiar
- problem transgraniczny

Wnioski

- *wysoka i rosnąca skala zjawiska w UE*
- *coraz większa złożoność i zmiana form przestępstwa*
- *potrzeba współpracy międzynarodowej i nowych technologii*

Polska (dane z 2025 r.)

- *Policja: 11 postępowań, 17 przestępstw, 11 podejrzanych, 23 ofiary (w tym 5 dzieci); 11 kobiet, 12 mężczyzn, 9 Polaków, 14 cudzoziemców; formy wykorzystania: 15 - praca przymusowa, 5 - wykorzystanie seksualne, 3 - inne*
- *Straż Graniczna: 74 ofiary (cudzoziemcy), 19 kobiet, 55 mężczyzn; formy wykorzystania: 66 - praca przymusowa 2 - seksualne, 6 - inne; postępowania: 12 nowych spraw, 8 - praca przymusowa, 3 - żebractwo, 1 - seksualne*
- *Prokuratura Krajowa: 316 ofiar, 4 dzieci; dominujące narodowości: Kolumbia - 103 osoby, Polska - 72 osoby; 26 postępowań karnych.*

Oprócz Morskiego Oddziału Straży Granicznej w skład Pomorskiego wojewódzkiego zespołu ds. przeciwdziałania handlowi ludźmi wchodzi przedstawiciele: Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku, Komendy Wojewódzkiej Policji w Gdańsku, Prokuratury Okręgowej w Gdańsku, Pomorskiego Kuratorium Oświaty, Okręgowego Inspektoratu Pracy w Gdańsku, Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego, Urzędu Miejskiego w Gdańsku, ośrodków pomocy społecznej z Trójmiasta, ośrodka pomocy rodzinie w Słupsku, stowarzyszenia OVUM w Gdyni, Centrum Wsparcia Imigrantów i Imigrantek.

Konferencja na temat handlu ludźmi. Fot. KWP w Gdańsku

Konferencja na temat handlu ludźmi. Fot. KWP w Gdańsku

Konferencja na temat handlu ludźmi. Fot. KWP w Gdańsku

Konferencja na temat handlu ludźmi. Fot. PUW w Gdańsku

Konferencja na temat handlu ludźmi. Fot. PUW w Gdańsku